

משרד החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
בעריכת נחמה ליבוביץ
שנת השלושים

ויקרא (תשל"א)

ה' י"ד-כ"ו אשם.

לדיני אשם גזלות (פסוקים כ'-כ"ו) ע' גם גליון ויקרא תש"י.

א. שאלה כללית

ר' דוד הופמן בפירושו לויקרא (קנ"א-קנ"ב):
הפסוק הזה (ה' י"ט) מבהיר לנו במלים מדויקות את ההבדל בין קרבן האשם לקרבן החטאת. כל חוטא חוטא בשני פנים: ראשית לעצמו, לנפשו הוא, שנפגעה בסהרתה ע"י החטא ומורחקת מקרבת אלוקים, שבו מקורה, ושלחיות קרובה אליו הוא יעודה... חוטאים מסוג זה מחויבים להביא קרבן שסמרתו בעיקר "לחטאת", כלומר לטיהור... אבל יש חטאים אחרים שהם במידה גדולה יותר עבירות כלפי ה' וקיפוח זכויותיו... במקרים כאלה שבהם זכויות ה' מקופחות במישרין או בעקיפין נדרש קרבן "אשם".

לפסוק כ': האשמות הקודמים באו עקב חטאים שבהם קופחה זכותו של ה' במישרין, וכאן מדובר בפגיעה בזכויות הרע, שעל ידו נפגעה בעקיפין גם זכותו של ה'.

x 1) שתי תמיהות - אחת במבנה פרקנו (החל מפסוק י"ד עד הסוף), ואחת בפ' כ"א - מישב הופמן בדבריו אלה. אלו תן?

xx 2) כיצד מפרש ר' דוד הופמן את המלים "אשם אשם לה" שבפ' י"ט?

ב. כ"ד, ושלם אותו בראשו וחמשתיו יוסף עליו
לאשר הוא לו יתבנו ביום אשמתו

בבא-קמא פרק ט' משנה ה':

הגוזל את חבירו שוה פרטתה ונשבע לו, יוליכנה אחריו אפילו למדי. לא יתן לא לבנו (של נגזל) ולא לשלוחו...

רש"י ד"ה ונשבע לו: על שקר (שלא גזל ממנו) והודה (לבסוף), ד"ה יוליכנה אחריו אפילו למדי: דאין לו כפרה עד שיחזיר לנגזל עצמו.

ח. אלבק (פירוש המשניות):

ד"ה יוליכנה אחריו למדי: וחייב להוליכנה אחריו, אפילו הלך לארץ רחוקה.

תפארת ישראל ד"ה יוליכנה אחריו למדי: שרחוק הוא, וגם כסף אין נחשב שם כלום, שנאמר (ישעיה י"ג י"ז): "הנני מעיר עליכם את מדי, אשר כסף לא יחשבו, וזהב לא יחפצו בו"; אפילו הכי יחזיר לו לשם.

1) הסבר מהו הרמז בלשון הפסוק לדין זה?

2) הסבר מהו ההבדל בין פירוש אלבק לבין פירוש בעל תפארת ישראל לביטוי "יוליכנה אחריו אפילו למדי".

xx 3) מהו הטעם המיוחד של דין זה אם נקבל את פירושו של בעל תפארת ישראל, בנגוד לטעם המקובל של דין זה?

ג. כ"ג... והשיב את הגזלה אשר גזל או את העשק אשר עשק...
כ"ד או מכל אשר ישבע עליו לשקר ושלם אותו...
כ"ה ואת אשמו יביא לה' איל תמים

בבא-קמא פרק ט' משנה י"ב:

שהמביא גזלו (הכסף שגזל) עד שלא הביא אשמו - יצא. הביא אשמו עד שלא הביא גזלו - לא יצא.

(גליון ויקרא)

רמב"ם הלכות גזלה ואבידה ח' הלכה י"ג:
אין מקריבין את האשם עד שיחזיר הגזלן הקרן לבעלים.

ספורנו ד"ה והשיב את הגזלה... ואת אשמו יביא:
שאיך הקרבן מכפר אלא אם כן פייס את הניזק קודם הבאת הקרבן,
כאמרם ז"ל: הביא את אשמו עד שלא הביא את גזלו - לא יצא.

הבא סימוכין מנביאים או מכתובים או מדברי חז"ל
למוסר הכלול בדין זה!

חשובות נא לשלוח לנחמה ליבוביץ, קרית משה ירושלים.